

Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye’de Uygulanan Antrenör Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Yalçın UYAR¹ * Hakan SUNAY¹

¹Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 15.11.2019

Kabul Tarihi: 12.12.2019

DOI: 10.25307/jssr.647451

Online Yayın Tarihi: 31.12.2019

Öz

Sporun topluma yaygınlaştırılması ve sporda başarının sürdürülebilir hale getirilmesi her alanda olduğu gibi spor alanında da uzman eğitici kadroların yetiştirilmesiyle mümkündür. Bu kadroların başında ise antrenörler gelmektedir. Antrenörler ise, mesleki sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmek için alanındaki gelişmeleri sürekli takip etmeli ve değişen koşullara göre eğitimlerini şekillendirmelidir. Bu noktada antrenörlerin hizmet öncesi aldıkları eğitimin kalitesi belirleyici bir etken olmaktadır. Profesyonel ve amatör olarak sporda katılımı sağlamış ve başarıyı sürdürülebilir hale getirmiş ülkelerin başında ise Amerika gelmektedir. Bu çalışmanın amacı; ABD ile Türkiye’deki antrenör eğitim sistemleri ve uygulama koşullarını açıklamak, antrenör eğitim sistemlerini spor teşkilatlanmaları ve organizasyon yapıları üzerinden tahlil ederek, ABD ile Türkiye’de uygulanan antrenör eğitim sistemlerinin benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktır. Bu araştırma, bir karşılaştırmalı spor yönetimi araştırmasıdır. Araştırmada, tanımlayıcı yaklaşımla birlikte dikey ve yatay yaklaşım yöntemleri kullanılmış, verilerin toplanmasında ise belgesel tarama tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırmada sonucunda, Amerika ve Türkiye’de uygulanan antrenör eğitim sistemlerinin uygulama koşulları, spor teşkilatlanmaları ve organizasyon yapıları gibi birçok parametreye göre farklılaştığı, bu durumun ülkelerin mevcut yönetim sistemlerinin spora olan yansımalarından kaynaklanabileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Antrenör Eğitimi, Spor yönetimi, Karşılaştırmalı sistem, Amerika, Türkiye.

Comparison of Coach Training Systems Implemented in The United States and Turkey

Abstract

Spreading sports to the society and making sports success sustainable is possible with the training of trainers who are experts in the field of sports as in every field. Coaches are the leading staff. Coaches should follow the developments in their field and shape their training according to changing conditions in order to fulfill their professional responsibilities in the best way. At this point, the quality and topicality of the training received by the coaches before the service is a determining factor. The United States is one of the leading countries that have provided professional and amateur participation in sports and made success sustainable. The aim of this study; coach education systems and applications describe the conditions in the US and Turkey, organized by analyzing their sport through coach education systems and organizational structure of the education system in Turkey with the US coaches is to identify similarities and differences. This is a comparative sport management research. In this research, descriptive approach and vertical and horizontal approach methods were used. Documentary scanning technique was used for data collection. As a result of the study, United States and the coach education systems applied in Turkey differed by very parameters such as, conditions of application, sports organizations and organizational structures. This situation may be the result of the reflections of the existing management systems of the countries on sports.

Keywords: Coaching Education, Sports Management, Comparative System, USA, Turkey.

* Sorumlu Yazar: Yalçın UYAR, Öğr. Gör. Dr., E-posta: yuyar@ankara.edu.tr, Telefon: 0555 217 57 49.

GİRİŞ

Spor aktiviteleri günümüzde insan yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir. Spor endüstrisinin büyük bir hızla gelişmesi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte sporda uluslararası başarıyı hedefleyen ülkelerin sayısı artmış, uzun vadeli sporcu gelişimi önem kazanmıştır. Ancak sporda bu hedeflere ulaşmak, öncelikle eğitim ve öğretime önem vermek ve sporda eğitici kadroları bilimsel ölçülere uygun eğitim programlarından geçirmekle mümkün olabilir. Bu nedenle antrenörlere güncel, nitelikli ve doğru eğitimin verilmesi ülke sporunun gelişmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Antrenör; *“Enerjisini, gücünü, dinamizmini, bilgilerini ve sosyal kapasitesini sporcusuna en etkili ve kalıcı bir şekilde aktarabilme yeteneğine sahip olan lider özellikli kimse”* (Sunay, 1998), *“sporcuların fiziksel, fizyolojik, zihinsel, duygusal ve sosyal kapasitelerinin amaçlı davranışlarla geliştirilmesine yardımcı olan ve bunun için antrenmanın bilimsel amaçlarını yerine getiren özel eğitim ve öğretim almış kişi”* (Konter, 1996) olarak tanımlanmaktadır. Daly ve Parkin (1991), antrenörün branşında başarılı olabilmesi için ilgili spor branşında tam bir bilgiye sahip olması gerektiğini belirterek, antrenörün, insan fizyolojisini, beceri öğrenimini, sporda öğrenme ve öğretim yöntemlerini, performans ölçümü ve değerlendirmesini, antrenman bilimi ve spor psikolojisini iyi bilmesi gerektiğini belirtmiştir. Antrenör ne kadar çok bilgilendirilmiş, yeterli bir eğitim programından geçmiş ve sonrasında uygun bir çalışma ortamı elde etmiş ise yetiştireceği elemanlar da o kadar performans gösterebilecektir. Böylece antrenör de mesleki sorumluluklarını ve görevlerini en iyi şekilde kendilerini günün ve ortamın koşullarına göre hazırlamakla yerine getirebilirler ki, bu da ancak etkili bir hizmet öncesi eğitim programından geçmekle mümkündür. Bu sebeplerden dolayı antrenörlerin yetiştirilmesi ve her kademedeki bir önceki kademeye göre daha nitelikli bir eğitimden geçmesi önem arz etmektedir.

Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde antrenör yetiştiren kurumlar mevcuttur. Bu düşünceden yola çıkarak sporda gelişmiş ülkelerin başında yer alan Amerika Birleşik Devletleri’nde uygulanan antrenör eğitim sistemlerini bilmek ve mevcut durumun analizini yaparak, Türkiye’deki uygulamalarla karşılaştırmak çağa ayak uydurmak anlamında önemlidir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye ile ABD’nin antrenör eğitim sistemlerinin incelenmesi ve karşılaştırılmasıdır. Alt amaçlar ise, Türkiye ile ABD’nin antrenör eğitim sistemlerini spor teşkilatlanmaları ve organizasyon yapıları üzerinden tahlil etmek, antrenör eğitim sistemlerinin mevcut durumunu ortaya koymak, antrenör eğitim sistemlerinin hangi kurumlar yoluyla uygulandıklarının tespit edilerek, bu sistemlerin benzerlik ve farklılıklarının karşılaştırılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ABD ile Türkiye’de uygulanan antrenör eğitim sistemlerinin benzer ve farklı yönlerini, nitel olarak karşılaştırmaya yönelik, tarama modelinde hazırlanmış betimsel bir çalışmadır. Sosyal bilimler, diğer bilimlerin aksine doğrudan deney ya da ölçüm yapmanın zor olduğu araştırma alanlarından biridir. Sosyal bilimlerdeki bu eksikliğin giderilebilmesi için başvurulan yöntemlerden biri de karşılaştırmalı yöntemdir (Sunay, 2017). Karşılaştırmalı yöntem, *“aynı olayın zaman içinde ve farklı yerlerdeki durumunun, karşılaştırılarak*

incelenmesidir” (Aynal, 2012). Araştırmada belge tarama ve yatay yaklaşım modeli olmak üzere iki farklı yöntemden yararlanılmıştır. “*Belge tarama modelinde amaç, geçmişte veya halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemektir. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne bulunduğu ortamda olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır*” (Erkuş, 2005; Karasar, 2005). Yatay yaklaşım modeli ise, daha çok karşılaştırmalı çalışmalarda kullanılan bir yöntemdir. Bu yaklaşımda sistemler, birlikte ve ayrı ayrı ele alınarak tüm unsurları içerecek şekilde incelenir. Aynı döneme ait sorunlar olması nedeniyle de benzer çözümler önerilir (Türkoğlu, 1998).

Veri Toplama Araçları

ABD ile Türkiye’de uygulanan antrenör eğitim sistemlerini karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlayan bu çalışmada veriler, belgesel tarama tekniğiyle toplanmıştır. Söz konusu ülkelerin antrenör eğitim sistemlerinin, yasal dayanakları, uygulama koşulları ve hangi kurumlar yoluyla uygulandıklarının analizi için basılı kaynaklar ve resmi internet sayfaları taranmış ve derlenmiştir.

BULGULAR

Amerika’da var olan spor sistemi ve sporu oluşturan unsurlar, kendine özgü bir yapı ve işleyişe sahiptir. Dolayısıyla ABD’nin antrenör eğitim sistemi de bu yapı ve organizasyon içerisinde diğer ülkelerle kıyaslandığında oldukça farklılık göstermektedir. Bu nedenle Amerika’nın antrenör eğitim sistemini anlayabilmek için öncelikle Amerika’da var olan spor sisteminin yapısını kavramaya ihtiyaç vardır. Diğer gelişmiş ülkelerin aksine Amerika’da devlet sporun organizasyonunda, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde müdahaleci olmayan bir yaklaşım sergilemektedir (Sparvero, Chalip ve Green, 2012). Bu durumun sonucu olarak Amerika’da sporun organizasyonu ve yapısını serbest piyasa koşulları belirlemektedir. Amerika’nın spor organizasyonu yapısı devlet, aracı ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar (Gönüllü Birlikler) olmak üzere 3 temel sac ayağı üzerine inşa edilmiştir. Örneğin devlet yapısını en üst düzeyde temsil eden kuruluş, ABD Başkanlığı tarafından kurulan ve ABD Başkanlığına bağlı olarak çalışan “Birleşik Devletler Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı (HHS)” iken aracı kuruluşların en üst düzey temsilcisi Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi, kar amacı gütmeyen kuruluşların (Gönüllü Birlikler) en başında ise Amatör Sporcu Birliği (AAU) ve Ulusal Üniversite Sporları Birliği (NCAA) gelmektedir (Ruseski & Razavilar, 2013).

Birleşik Devletler Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı’nın temel görevi tüm Amerika halkının sağlık ve refahını korumak ve artırmaktır. Bakanlık, bunu sağlamak için tıp ve sağlıklı yaşam alanındaki gelişmeleri takip ederek bunların sosyal hizmetlere dönüştürülmesini teşvik etmektedir (HHS, 2019). Kar amacı gütmeyen kuruluşların en büyüklerinden biri olan Amatör Sporlar Birliği (AAU), Amerika’da daha çok amatör sporların halka yayılması ve organizasyonu ile ilgili olarak, Ulusal Üniversite Sporları Birliği (NCAA) ise üniversite sporlarının organizasyonu ve sporcuların eğitimleri ile ilgilenmektedir (AAUSPORTS, 2019; NCAA, 2019). Ayrıca Amerika devlet yönetiminin federal bir yapıya sahip olması sebebiyle bazı eyaletlere kendi yerel anayasalarını yapma hakkı (homerule

yetkisi) tanınmıştır (Gül, Kamalak ve Gül, 2017). Bu nedenlerle Amerika’daki antrenör eğitim sistemleri de her düzey ve yapıya göre farklılık gösterebilmektedir.

Amerika’daki antrenör eğitim sistemi, Birleşik Devletler Olimpik ve Paralimpik Komitesi (aracı kuruluş), spor federasyonları, üniversiteler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar (gönüllü birlikler) tarafından yürütülmektedir. Ayrıca bu kuruluşların verdikleri eğitimin standartlarını belirleyen ve bu standartlara uyan kurumlara ülke çapında akreditasyon veren üst kuruluşlar da mevcuttur (Tablo 1). Birleşik Devletler Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi, Amerika devleti tarafından kurulan ve desteklenen ancak devletten herhangi bir nakdi yardım almayan kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Aynı zamanda bu kurum, hem olimpik hem de paralimpik komitelerin bir çatı altında bulunduğu dünyadaki tek olimpiyat komitesi konumundadır (TEAMUSA, 2019a). Birleşik Devletler Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi, voleybol, hentbol, badminton, boks gibi bazı olimpik sporların yönetimini de kendi bünyesinde bulundurmaktadır. Böylelikle bu sporların ulusal ve uluslararası organizasyonlarını düzenlemenin yanında, antrenör eğitimlerini de üstlenmektedir (TEAMUSA, 2019b). Amerika’da spor federasyonları tarafından verilen antrenörlük belgelerinin kaç kademededen oluşacağı, ders içeriği, programı ve gereklilikleri ilgili federasyon tarafından belirlenmektedir.

Amerika’da faaliyet gösteren özel ya da devlet üniversitelerinin birçoğunda ise antrenörlük eğitimi bölümleri mevcuttur. Bu bölümler genellikle kineziyoloji, sağlık, beden eğitimi ya da rekreasyon fakülteleri çatısı altında eğitim verilen bölümler olduğu gibi doğrudan eğitim fakülteleri çatısı altında faaliyetlerini sürdüren bölümler de mevcuttur. Bu bölümlerde verilen eğitimler genellikle 8 dönem olarak belirlenmiştir (USM, 2019a; WVU, 2019a; WVU, 2019b; UWW, 2019a). Amerika’da antrenör eğitimi ve sertifikası veren bir diğer organizasyon ise “sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar ya da kar amacı gütmeyen kuruluşlar” olarak adlandırılan organizasyonlardır. Bu organizasyonlar aynı zamanda konferans, toplantı, araştırma ve projelerle kamuoyunu bilgilendirerek sivil toplum örgütü görevini de üstlenmişlerdir (ACSM, 2019a; NCSF, 2019).

Türkiye’deki antrenör eğitim sistemi Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor federasyonları ve üniversiteler tarafından yürütülmektedir (Tablo 1). Türkiye’de devlet kademesinin en üst kuruluşu olan Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın kurulması 06/04/2011 tarihli ve 6223 sayılı kanunla karara bağlanmıştır. Kanun Hükmünde Kararname ile teşkilat yapısında da değişikliğe gidilmiş, 3289 sayılı kanunda yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü" ibaresi "Spor Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir (SGM, 2019). Türkiye’de antrenörlük kurslarını düzenleme yetkisi verilen diğer kurum ise spor federasyonlarıdır. Türkiye’de özerk tek federasyon olan futbol federasyonu hariç diğer spor federasyonları antrenörlük kurslarını, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü ile birlikte koordineli olarak yürütmektedir. Türkiye’de antrenörlük eğitimi bölümleri, hem devlet hem de özel üniversiteler bünyesinde, spor bilimleri fakültesi ya da beden eğitimi ve spor yüksekokulları çatısı altında faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunun yanında Türkiye’de sporla ilgili olan diğer bölümler, eğitim fakülteleri, sağlık bilimleri fakülteleri veya uygulamalı bilimler yüksekokulları bünyesinde de bulunabilmektedir. Türkiye’de 4 yıllık beden eğitimi ve spor yüksekokulu ya da spor bilimleri fakültelerinden mezun olan öğrenciler diploma ya da transkriptlerini belgelemeleri koşuluyla Spor Genel Müdürlüğü’nün Spor Eğitim Daire

Başkanlığı birimine başvuru yaparak ihtisas aldıkları spor branşından antrenörlük belgesi almaya hak kazanmaktadırlar (Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002).

Tablo 1. Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye’deki antrenörlük belgesi veren kuruluşların karşılaştırılması

Ülke	Antrenörlük Belgesi Veren Kuruluşlar	Akreditasyon
Amerika Birleşik Devletleri	<ul style="list-style-type: none"> - Federasyonlar - Üniversiteler - Aracı Kuruluş (USOPC) - Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar (Gönüllü Birlikler)	<ul style="list-style-type: none"> Sağlık ve Beden Eğitmciler Birliği (SHAPE) - Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği (NASPE) - Antrenörlük Eğitimi Ulusal Akreditasyon Komitesi (NCACE) Ulusal Sertifika Ajansları Komisyonu (NCCA)
Türkiye	<ul style="list-style-type: none"> - Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Federasyonların ortaklığında - Üniversiteler	-

TARTIŞMA

Amerikan spor sisteminin kendine özgü bir yapı ve işleyişe sahip olması farklı uygulamaları da beraberinde getirmiştir. Örneğin, Amerika’da eyaletlerin kendi yerel anayasalarını yapma haklarının olması (homerule yetkisi), antrenörlerin, antrenörlük belgelerini aldıkları eyaletin dışında farklı bir eyalette antrenörlük yapmak istemeleri durumunda eyaletten eyalete farklılıklar gösterebilmektedir. Farklı bir eyalette antrenörlük yapmak isteyen kişiler ilgili federasyonun gerekliliklerini yerine getirerek antrenörlük belgesine sahip olsalar bile, antrenörlük yapmak istedikleri eyaletin yönetimi tarafından o eyalette antrenörlük yapmak için gerekli olan koşulları yerine getirmek zorundadır. Örneğin, Louisiana eyaleti yönetimi bu eyalette antrenörlük yapmak isteyen kişilerden antrenörlük kursunu başarı ile tamamlamalarının yanı sıra, adli sicil kaydı, parmak izi, sağlık raporu, tüberküloz testi, çocuk istismarını önleme eğitimi, dopinge mücadele eğitimi, centilmenlik, karakter ve ahlak eğitimi kurslarını da almalarını isterken, Mississippi eyaleti, sadece centilmenlik ve karakter eğitimi derslerini almış olmalarını zorunlu kılmıştır. Ayrıca Oklahoma eyaleti kendi eyalet sınırları içerisinde antrenörlük yapmak isteyen kişilerden antrenörlük belgesi dışında zorunlu olarak egzersiz fizyolojisi ve sporcu yaralanmaları derslerini almalarını, seçmeli havuz derslerinden ise anatomi, kineziyoloji, kuvvet ve kondisyon teorisi, spor yönetimi ve organizasyonu, antrenörlük teorisi derslerinden oluşan 12 saatlik bir eğitim almış olmalarını istemektedir. Oregon eyaleti ise antrenörlük belgesi dışında herhangi bir gereklilik istememektedir (National Coaching Report, 2008). Türkiye’de ise alınan antrenörlük belgeleri ülkenin her yerinde geçerli olmakla birlikte, her kademedeki kursiyelerin yerine getirmesi gereken koşullar ve alınması gereken teorik ve uygulamalı dersler antrenör eğitim yönetmeliğinde önceden belirtilen şekilde uygulanmaktadır (Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002).

Amerikan antrenör eğitim sisteminin kendine özgü olan bir diğer durumu ise akreditasyon kurumlarıdır. Bu kurumlar kaliteli antrenör yetiştirilmesi için antrenör eğitim kriterlerini

belirlemekte ve bu kriterleri yerine getiren kurumlara akreditasyon vererek, bu kurumlar tarafından verilen antrenörlük belgelerinin itibar ve geçerliliklerinin artmasını sağlamaktadırlar. Örneğin, Amerika’nın en büyük spor organizasyonu yapılanması olan “Sağlık ve Beden Eğitmciler Derneği”nin (SHAPE) çatısı altında faaliyetlerini sürdüren “Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği (NASPE)” kaliteli antrenör eğitimi için ülke çapında 8 başlık altında toplam 40 madde içeren ulusal antrenörlük standartlarını belirlemiştir. Bu standartlar ülke çapında 100’den fazla organizasyon tarafından kabul edilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır. Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği’ne bağlı olarak çalışan “Antrenörlük Eğitimi Ulusal Akreditasyon Komitesi (NCACE)” ise antrenörlük eğitim standartlarının farklı spor branşlarına ve farklı antrenörlük kademelerine uyarlanması ve bu standartların geliştirilmesine yardımcı olarak, bu standartlara uyan kuruluşlara akreditasyon vermektedir (NASPE, 2006; USCCE, 2019). Bunun yanında Ulusal Sertifika Ajansları Komisyonu (NCCA) adı altında hizmet veren başka bir akreditasyon kurumu daha mevcuttur. Bu kurum sadece antrenörlük belgelerini değil, Amerika’da verilen diğer sertifika veya belgeler için de standartlar belirleyen ve başvuran kurumun belirlenen kriterlere uyması durumunda onlara akreditasyon sağlayan bir diğer akreditasyon kurumu konumundadır (ICE, 2019). Türkiye’de ise herhangi bir akreditasyon uygulaması bulunmamaktadır. Bu durum Türkiye’de antrenörlük kurslarını düzenleme yetkisinin tek bir kurum çatısı altında veriliyor olmasından (futbol branşı hariç) kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca antrenörlük kursu program ve yeterliliklerinin de antrenör eğitim yönetmeliğine bağlı olarak belirlenmiş olması bu duruma neden olabilecek etkenler arasında sayılabilir.

Amerika’da antrenörlük eğitimi veren kurumların başında federasyonlar gelmektedir. Amerika’da spor federasyonları, Birleşik Devletler Kanunu’nun 36. maddesinin “220521” bendinde yer alan “Amatör spor organizasyonlarının ulusal yönetim organları olarak tanınması” başlığı uyarınca kuruluurlar ve görev yaparlar (Cornell, 2019; U.S. Code, 2001). Amerika’da federasyonlar tarafından verilen antrenörlük belgeleri federasyondan federasyona farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, Bileşik Devletler Tenis Federasyonu (USTA) tarafından verilen antrenörlük belgeleri gençler için tenis antrenörlüğü, profesyonel, elite profesyonel ve master profesyonel tenis antrenörlüğü olmak üzere 4 kademededen oluşmaktayken, Birleşik Devletler Atletizm Federasyonu’nun (USATF) antrenörlük kursu, Birinci Seviye, İkinci Seviye ve Üçüncü Seviye adı altında toplam üç kademededen, Amerikan Beyzbol Federasyonu’nun antrenörlük kursu ise A, B ve C belgeleri olmak üzere toplam 3 kademededen oluşmaktadır (USABASEBALL, 2019; USTA, 2019; USATF, 2019). Amerikan Olimpik ve Paralimpik Komitesi çatısı altında faaliyetlerini sürdüren sporlardan voleybolda, antrenörlük belgeleri I, II ve III. kademelerden oluşmaktayken, hentbolda antrenörlük belgeleri toplamda 5 kademededen oluşmaktadır (TEAMUSA, 2019c; TEAMUSA, 2019d; USATH, 2019).

Türkiye’de spor federasyonları, 19/07/2012 tarihli ve “28358” sayılı “Bağımsız Spor Federasyonları’nın Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” uyarınca “Bağımsız Spor Federasyonu” hüviyetinde görev yaparlar (Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002). Türkiye’de yasa ile özerk federasyon statüsünde olan tek federasyon futbol federasyonudur. Türkiye Futbol Federasyonu 17/06/1992 tarih ve “3813” sayılı kanunla özerkliğe kavuşmuştur (Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 1992). Türkiye Futbol Federasyonu dünyada futbolun çatı organizasyonu olan Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği’nin (FIFA) antrenörlük kriterlerine bağlı olarak antrenörlük kurslarını

Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği ile birlikte düzenlemektedir (TFF, 2019; TUFAD, 2019). Türkiye’de ise antrenörlük kurslarının kaç kademeden oluşacağı, ders içeriği, programı ve gereklilikleri, 16/08/2002 tarihli ve “24848” sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “Antrenör Eğitim Yönetmeliği”nce belirlenmiştir. Antrenör Eğitim Yönetmeliği’nin 7. Maddesine göre Türkiye’de antrenörlük belgeleri, I. Kademe (Yardımcı Antrenör), II. Kademe (Antrenör), III. Kademe (Kıdemli Antrenör), IV. Kademe (Başantrenör) ve V. Kademe (Teknik Direktör) olmak üzere toplam 5 kademeli bir yapıdan oluşmaktadır (Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002).

Amerika’da antrenörlük eğitimi verilen bir diğer kurum ise üniversitelerdir. Her üniversite kendi eğitim olanaklarını cazip kılabilmek, Amerikan üniversite piyasasının rekabet koşulları içerisinde ayakta kalabilmek, diplomalarının geçerlilik ve itibarını artırabilmek için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Amerika’da birçok üniversite antrenörlük eğitimi müfredat programlarını Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği (NASPE) tarafından belirlenen standartlara göre düzenlemektedir (UWW, 2019b). Böylelikle öğrenciler mezun olduktan sonra “Ulusal Spor ve Beden Eğitimi Derneği (NASPE)” akreditasyonlu diplomaları ile denklik alabilmekte, daha kolay iş bulabilmekte, üniversite diplomasını tanıyan bazı birliklerin (Genç Erkekler Hristiyan Birliği (YMCA) gibi) fitness ve gençlik birimlerinde antrenör, özel ve devlet okullarında ise öğretmen olarak çalışabilmektedir (UWW, 2019c).

Amerika’da spor alanında akademik düzeyde diploma veren kuruluşların başında Amerika Spor Üniversitesi ya da diğer ismiyle Amerikan Spor Akademisi (USSA) gelmektedir. Bu akademi, bir yandan üniversite olarak spor konusunda lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi verirken diğer yandan da antrenör olmak isteyen bireylere antrenörlük belgesi veren bir kurumdur (USSA, 2019a). Amerikan Spor Akademisi sertifika programları, antrenörlerin, fitness liderlerinin ve yöneticilerin kariyer hedeflerine ulaşmalarını sağlamak üzere tasarlanmıştır. Akademi ayrıca internet üzerinden online ulusal ya da uluslararası olarak spora özgü sertifika programları da geliştirmiştir. Akademi, Spor Yönetimi, Antrenörlük, Fitness, Kişisel Antrenörlük (PT), Spor Kondisyonerliği ve Ulusal Koçluk olmak üzere toplam 6 farklı sertifika verilmektedir (USSA, 2019b). Amerika Spor Akademisi’nde verilen ulusal antrenörlük belgeleri ise 3 kademeden oluşmaktadır. Birinci kademede antrenörlük mesleği için gerekli olan genel dersler ağırlık verilirken, ikinci kademede antrenörler, ilgili oldukları spor dalına özgü bir eğitimden geçmektedirler. Üçüncü kademede ise performans gelişimi ve analizlerine yönelik dersler verilmektedir (USSA, 2019c). Amerika Spor Akademisi’nden alınan bu belgeler “Güney Kaliforniya Üniversiteler Birliği ve Okullar Komisyonu (SACSCOC)” tarafından bölgesel olarak akredite edilmiştir. Bu okullardan mezun olan kişiler “Kaliforniya Üniversiteler Birliği ve Okullar Komisyonu” tarafından tanınan okul ya da organizasyonlarda görev alabilmektedir (USSA, 2019d).

Türkiye’de ise Antrenör Eğitim Yönetmeliği’nin 20. Maddesinin a, b ve c bendleri uyarınca “Üniversitelerin beden eğitimi veya spor eğitimi veren yüksek öğrenim kurumlarından 4 yıllık eğitimin sonunda mezun olup, herhangi bir spor dalında ihtisas eğitimi almayan ancak bir spor dalında seçmeli ders olarak eğitim alan kişilere, o dalda I. Kademe (Yardımcı Antrenör) belgesi verilirken, eğitim gördükleri ihtisas dersi ile ilgili olarak durumlarını belgelemeleri koşuluyla ilgili spor dalında II. Kademe (Antrenör) belgesi verilmektedir. Antrenörlük eğitimi bölümü mezunu olan kişilere III. Kademe (Kıdemli Antrenör) belgesi verilmekle birlikte, III. Kademe belgesini aldıktan sonra üç yıl boyunca antrenörlük yaptığını

ve ilgili spor dalında en az iki seminere katıldığını belgeleyen mezunlara ise başvurusu halinde doğrudan IV. Kademe (Başantrenör) belgesi” verilmektedir (Antrenör Eğitim Yönetmeliği, 2002). Bu durum, Amerika’nın tersine Türkiye’de üniversitede antrenörlük eğitimi alınmış olsa bile antrenörlük belgelerini veren kurumun yine de Gençlik ve Spor Bakanlığı olduğunu göstermektedir.

Amerika’da antrenörlük eğitimi veren bir diğer organizasyon ise kar amacı gütmeyen kuruluşlar ya da gönüllü birlikler olarak adlandırılan kurumlardır. Bu kurumlar; Amerikan Gelir Yasasının “501 (c) (3)” maddesine göre kamu yardım kuruluşları, özel vakıf veya özel işletme vakıflarını içeren kurumlardan oluşurlar. Kar amacı gütmeyen kuruluşlar kazançlarını hiçbir hissedar veya şahsa veremez, hiçbir siyasi kampanya ya da faaliyet içerisinde yer alamazlar. Bu kuruluşlar vergiden muaf tutulurlar ve çeşitli faaliyetler için devletten hibe alabilirler (IRS, 2019; 501C3, 2019).

Amerika’da bu kurumların en önemlilerinden biri “Amerikan Spor Hekimliği Derneği” (ACSM)’dir. Amerikan Spor Hekimliği Derneği aynı zamanda dünyanın en büyük sağlık, egzersiz ve spor bilimi örgütlerinden biridir. Dünya çapında 50 binden fazla üyesi ve antrenörü ile Amerikan Spor Hekimliği Derneği antrenman bilimi ve spor tıbbının teorik ve uygulamalı kullanımının sağlanması, bilimsel araştırmaların geliştirilmesi ve uyarlanması için çalışmalarını sürdürmektedir (ACSM, 2019b). Amerikan Spor Hekimliği Derneği çalışma yaptığı alanlarla ilgili eğitimler düzenleyerek, bu eğitimleri başarı ile tamamlayan adaylara sertifika ve belgeler vermektedir. Bu belgeler 3 ana başlık altında toplam 9 belgeden oluşmaktadır. Sağlık ve Fitness belgeleri ana başlığı altında verilen belgeler; Kişisel Antrenörlük Belgesi (Personal Trainer), Grup Egzersizleri Eğitmenliği (Group Exercise Instructor) ve Egzersiz Fizyoloğu (Exercise Physiologist) eğitmenliğidir. Klinik Sertifikaları ana başlığında altında verilen belgeler; Klinik Egzersiz Fizyoloğu Sertifikası ve Lisanslı Klinik Egzersiz Fizyoloğu Sertifikasıdır. Özel belgeler ana başlığında altında verilen belgeler ise; Egzersiz Tıbbı Sertifikası (Exercise is Medicine), Kanseri Egzersizleri Eğitmenliği (Cancer Exercise Trainer), yaşlı ya da hasta bireylere yönelik olarak hazırlanmış olan Fitness Eğitmenliği Sertifikası (Inclusive Fitness Trainer) ve Fiziksel aktivite ve Halk Sağlığı Uzmanlığı (Physical Activity in Public Health Specialist) sertifikasıdır (ACSM, 2019c). Türkiye’de ise kar amacı gütmeyen kurum ya da sivil toplum kuruluşlarının görev ve yetkileri 04/11/2004 tarih ve “5253” sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Dernekler Kanunu”yla belirlenmiştir (Dernekler Kanunu, 2004). İlgili Kanuna göre kar amacı gütmeyen kurum ya da sivil toplum kuruluşlarının antrenörlük belgesi vermesi gibi bir durum söz konusu değildir.

SONUÇ

Türkiye ile sporda başarıyı yakalamış ve bunu sürdürülebilir hale getirmeyi başarmış bir ülke olan Amerika Birleşik Devletleri’nin antrenör eğitim sistemleri karşılaştırıldığında, iki ülke arasında büyük farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Amerika’da yönetimin eyalet sistemi üzerine kurulu olması nedeniyle alınan antrenörlük belgeleri ile bazı gereklilikler yerine getirilmeden her eyalette antrenörlük yapılamamaktayken, Türkiye’de yönetimin, merkeziyetçi bir yapıya sahip olması nedeniyle alınan antrenörlük belgeleri ile ülkenin her yerinde antrenörlük yapılabilir. Bunun yanında, Amerika’da devlet, sporun yönetim

ve organizasyonunda müdahaleci olmayan bir yaklaşımı benimsediği için verilen antrenörlük belgelerinin niteliği ve geçerliliği çeşitli akreditasyon kurumları vasıtasıyla sağlanırken, Türkiye’de antrenörlük belgelerinin nitelik ve geçerliliği (futbol branşı hariç) devlet kademesinde sporun en üst temsilcisi konumunda olan Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından sağlanmaktadır. Amerika’da antrenör eğitim sistemi Birleşik Devletler Olimpik ve Paralimpik Komitesi, spor federasyonları, üniversiteler ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar (gönüllü birlikler) tarafından yürütülmekteyken, Türkiye’de antrenör eğitim sistemi, Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor federasyonları ve üniversiteler tarafından yürütülmektedir. Amerika’da antrenörlük belgelerinin kaç kademedен oluşacağı spor branşına, spor federasyonuna veya antrenörlük belgesi verme yetkisine sahip diğer kurumlara göre farklılık gösterirken, Türkiye’de Antrenör Eğitim Yönetmeliği’nce belirlenen kriterler çerçevesinde 5 kademedен oluşmaktadır. Amerika’da Birleşik Devletler Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi bazı olimpik sporların yönetimini bünyesinde barındırarak, antrenörlük eğitimi de vermekteyken, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi’nin böyle bir yetkisi söz konusu değildir. Amerika’da üniversiteler, verdikleri antrenörlük belgesi veya diplomaların geçerlilik ve itibarını artırmak için çeşitli spor organizasyonları ve okullarla anlaşma yaparak mezunlarına daha iyi iş olanakları sağlamaya çalışırken, Türkiye’de spor bilimleri fakülteleri ya da beden eğitimi ve spor yüksekokullarından mezun olan kişiler diplomalarını belgeleyerek Gençlik ve Spor Bakanlığı’na başvuru yapmaları halinde antrenörlük belgelerini almakta ve spor bilimleri fakültesi ya da beden eğitimi ve spor yüksekokulu mezunu olmadan bu belgeleri alan diğer antrenörlerle eşit haklara sahip olmaktadır.

ÖNERİLER

- Türkiye’de, spor bilimleri alanında ortaya çıkan güncel bilgilerin takip edilmesi, bu bilgilerin teorik ve uygulama olarak en uygun şekilde bir araya getirilerek, her spor branşının kendi ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde uyarlanması sağlanması amacıyla bir üst kurul oluşturulabilir.
- Antrenörlük belgelerinin, spor branşlarına göre ilgili koşul, gereklilik ve standartlarının belirlenmesi ve bu belgeleri veren kuruluşların denetiminin sağlanması amacıyla bağımsız akreditasyon kuruluşlarının oluşturulması sağlanabilir.
- Üniversitelerin spor bilimleri fakültesi ya da beden eğitimi ve spor yüksekokullarına antrenörlük belgesi verme yetkisi verilebilir. Böylelikle tıpkı lisans eğitiminde olduğu gibi üniversiteler, hem daha güncel ve kaliteli antrenörlük eğitimi vermeleri için koşullandırılmış olur, hem de üniversite düzeyinde eğitim almış olan antrenörlerin diplomalarının itibarına katkı sağlanabilir.
- Antrenörlük belgelerinin kaç kademedен oluşacağı, spor branşının gereklilikleri göz önünde bulundurularak, ilgili branşın ulusal ve uluslararası spor federasyonu ile işbirliğinde belirlenebilir. Böylelikle Türkiye’den alınan antrenörlük belgelerinin uluslararası geçerliliği de daha sağlıklı bir zemine oturtulabilir.
- 2002 yılında çıkartılan ve Türkiye’de halen yürürlükte olan Antrenör Eğitim Yönetmeliği’nin uluslararası antrenör eğitim standartlarını karşılayacak şekilde değiştirilmesi veya güncellenmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- ACSM. (2019a). ACSM Foundation. 21.08.2019, <http://www.acsm.org/acsm-membership/support-acsm-foundation>.
- ACSM. (2019b). ACSM About us. 21.08.2019, <http://www.acsm.org/acsm-membership/about-us>.
- ACSM Foundation. (2019c). ACSM certifications. 22.08.2019, <http://certification.acsm.org/get-certified>.
- Amateur Athletic Union. (2019). About the amateur athletic union. 12.10.2019, https://aausports.org/page.php?page_id=99844.
- Antrenör Eğitim Yönetmeliği. (2002). T.C. Resmi Gazete. 09.08.2019, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/08/20020816.htm#2>.
- Aynal, S. (2012). *Karşılaştırmalı eğitim kimliği*. S. Aynal (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim yansımaları içinde* (217-231). Ankara: Pegem Akademi.
- Cornell Law School (2019). National governing bodies. 23.09.2019, <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/36/220521>.
- Daly, J.A. & Parkin, D.A. (1991). Roles and Responsibilities of the Coach. Pike. S. Frank (Ed). In *The Role of the Coach, Better Coaching Advanced Coach's Manuel* (3-14). Australia: Australian Sports Commission, Australian Coaching Council Incorporated.
- Dernekler Kanunu (2004). T.C. Resmi Gazete. 06.09.2019, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/11/20041123.htm>.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel araştırma sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Foundation Group. (2019). What is 501(c)(3). 11.07.2019, <https://www.501c3.org/what-is-a-501c3/>.
- Gül, H., Kamalak, İ., ve Gül, S.S. (2017). Amerikan başkanlık ve fransız yarı-başkanlık sistemleri ışığında Türkiye'nin yeni cumhurbaşkanlığı hükümeti sistemi. *Strategic Public Management Journal*, 3(Special),101-120. <https://doi.org/10.25069/spmj.343035>.
- Health & Human Services. (2019). About HHS. 06.07.2019, <https://www.hhs.gov/about/index.html>.
- Internal Revenue Service (2019). Exemption requirements 501(c)(3) organizations. 11/07.2019, <https://www.irs.gov/charities-non-profits/charitable-organizations/exemption-requirements-section-501c3-organizations>.
- Institute for Credentialing Excellence. (2019). NCCA accreditation. 10.10.2019, <https://www.credentialingexcellence.org/ncca>.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Sanem Matbaacılık.
- Konter, E. (1996). *Bir lider olarak antrenör*. İstanbul: Alfa yayınları.
- National Association for Sport and Physical Education. (2006). *Quality coaches, quality sports: National standards for sport coaches* (2nd ed.). Reston, VA: AAHPERD Publications.
- National Coaching Report. (2008). *National Association for Sport and Physical Education*. AAHPERD Publications.
- National Collegiate Athletic Association. (2019). About the NCAA. 24.05.2019, <http://www.ncaa.org/about>.
- Ruseski, J.E., & Razavilar, N. (2013). *Comparative sport development*. New York, NY: Springer. 311-321.
- Sparvero, E., Chalip, L., & Green B.C. (2012). United States. B. Houlihan and M. Green (Ed). In *Comparative elite sport development* (243-272). Great Britain: Elsevier Publications.
- Sunay, H. (2017). *Spor Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Uyar, Y., ve Sunay, H. (2019). Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye’de uygulanan antrenör eğitim sistemlerinin karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 234-245.

Sunay, H. (1998). Spor Eğitim Alt Yapısında Beden Eğitimi Öğretmeni ve Antrenörün Önemi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 43-50.

Spor Genel Müdürlüğü. (2019). Tarihçe. 19.06.2019, <http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/112/105/Tarihce>.

Team USA (2019a). United States Olympic & Paralympic Committee. 16.07.2019, <https://www.teamusa.org/about-the-usopc>.

Team USA. (2019b). Coaching education. 16.07.2019, <https://www.teamusa.org/About-the-USOPC/Programs/Coaching-Education>.

The United States Sports Academy. (2019a). The academy: a brief history. 27.06.2019, <https://ussa.edu/about/history/>.

The United States Sports Academy. (2019b). Certificate programs for professionals. 27.06.2019, <https://ussa.edu/academics/continuing-education/certificates/>.

The University of Southern Mississippi. (2019a). Sport coaching education bs semester guide. 25.06.2019, http://catalog.usm.edu/preview_program.php?catoid=21&poid=9985.

The University of Southern Mississippi. (2019b). Sport coaching education bs. 25.06.2019, http://catalog.usm.edu/preview_program.php?catoid=21&poid=11219&returnto=1219.

The National Council on Strength and Fitness. (2019). USREPS. 21.07.2019, <https://www.ncsf.org/about/usreps>

Team USA. (2019c). USA volleyball coaching accreditation program. 16.07.2019, <https://www.teamusa.org/usa-volleyball/education/coaching-education-programs>.

Team USA. (2019d). Coaching education and certification program. 16.07.2019, <https://www.teamusa.org/USA-Team-Handball/Resources/Coaches/USATH-Coaching-Education-and-Certification-Program>.

Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği. (2019). Samsun tff-c kursu başladı. 19.06.2019, <https://tufad.org.tr/samsun-tff-c-kursu-basladi/1490>.

Türkiye Futbol Federasyonu. (2019). Antrenör lisans kurs ve sertifika ücretleri. 04.11.2019, <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=1121>.

The United States Sports Academy (2019c). Certification programs. 27.06.2019, <https://ussa.edu/academics/continuing-education/certifications/>.

The United States Sports Academy. (2019d). Center for professional studies and continuing education catalog. 27.06.2019, <http://assets.ussa.edu/files/documents/catalogs/2019-20+CON+ED+FINAL.pdf>.

The United States Code. (2001). United States Government Printing Office Washington. Volume Eighteen.

Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun. (1992). T.C. Resmi Gazete. 12.06.2019, https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc075/kanuntbmmc075/kanuntbmmc07503813.pdf.

Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı eğitim, dünya ülkelerinden örneklerle*. Adana: Baki Kitabevi.

Usabaseball. (2019). USA baseball launches baseball coaches certification. 02.08.2019, <https://www.usabaseball.com/news/usa-baseball-launches-baseball-coaches-certification/c-307717322?tid=216639934>.

United States Center for Coaching Excellence. (2019). The history of the uscce. 25.09.2019, <https://www.uscoachexcellence.org/history-of-the-uscce>.

United States Professional Tennis Association. (2019). How to get uspta certified as a tennis coach. 02.08.2019, <https://www.usta.com/en/home/coach/coaching-accreditation/national/how-to-get-certified-uspta.html>.

United States of America Track & Field. (2019). Coaching education. 02.08.2019, <https://www.usatf.org/programs/coaches/coaching-education>.

University of Wisconsin Whitewater. (2019a). Health, physical education, recreation and coaching. 11.09.2019, <http://www.uww.edu/coeps/departments/hperc/undergraduate-programs#Coaching#coaching-employment-portfolio>.

University of Wisconsin Whitewater. (2019b). Undergraduate programs. 11.09.2019, <http://www.uww.edu/coeps/departments/hperc/undergraduate-programs#Coaching#naspe-coaching-standards>.

University of Wisconsin Whitewater. (2019c). Health, Physical Education, Recreation and Coaching. 11.09.2019, <http://www.uww.edu/coeps/departments/hperc#Careers>.

West Virginia University. (2019a). Coaching and performance science. 27.06.2019, <https://cpass.wvu.edu/academics/bachelors/coaching-and-performance-science>.

West Virginia University. (2019b). Athletic coaching education. 27.06.2019, <http://catalog.wvu.edu/undergraduate/collegeofphysicalactivityandsportsciences/ace/#major>.

Bu eser **Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.